



یادآوری: مجموعه مطالب این بخش گزارشی از تجربه‌های یک واحد آموزشی است که ممکن است نقدهایی بر آن وارد باشد. نکته‌ی مهم این است که شما با شرایط مدرسه‌ی خودتان و البته با وفاداری به برنامه‌ی درسی ملی، شرایط یادگیری مناسب را برای دانش‌آموزان فراهم کنید.

## بازدیدهای هدفمند

آموزش مطالعات اجتماعی در ماه فروردین

در کارگاهی که تابستان گذشته با حضور آموزگاران پایه‌های سوم تا ششم درس مطالعات اجتماعی، با هدف تسهیل جریان یاددهی - یادگیری موضوعات این درس و بهبود پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان برگزار شد، بر این موضوع تأکید شد که دانش‌آموزان با انتخاب هر رشته‌ی تحصیلی و اشتغال به هر شغل، نیازمند احساس رضایت و خشنودی از خویشتن و شناخت و درک و تمرین رفتارهای اجتماعی مناسب، برای حضور مفید و مؤثر در جامعه هستند. بهترین زمان برای شکل‌گیری مبانی ذهنی لازم و گرایش به عادت‌های رفتاری مناسب در این زمینه، دوره‌ی پیش‌دبستان و دبستان است. بنابراین، ضروری است آموزش درس مطالعات اجتماعی با توجه و دقت بیشتری صورت گیرد.

جلسه‌ی ششم معلمان درس فعالیت‌های اجتماعی ابتدایی  
هفته‌ی آخر اسفند

### دستور جلسه

- ۱ گرفتن بازخورد فعالیت‌های آموزشی ماه اسفند
- ۲ فعالیت‌های پیش‌بینی شده برای معلمان
- ۳ ارائه‌ی برنامه‌ی آموزشی ماه فروردین
- ۴ ارائه‌ی برنامه‌های بازدیدهای پیشنهادی و جایگزین بازدیدها به صورت فیلم و کتاب، بر مبنای اهداف کلی آموزشی کتاب راهنمای ارزشیابی توصیفی ویژه‌ی معلمان ابتدایی
- ۵ جدول مرور درس‌ها

### ۱. گرفتن بازخورد فعالیت‌های آموزشی ماه اسفند

برنامه‌های آموزشی طبق زمان‌بندی پیش‌بینی شده اجرا شدند. مراسم جشن‌های سال نو (چیدن هفت‌سین، پذیرایی، نمایش، پوستر، عکس، روزنامه‌ی دیواری) با همکاری دانش‌آموزان و تحت سرپرستی شوراهای کلاسی اجرا شدند. همکاران با توجه به مهارت‌هایی که قرار بود طبق برنامه‌ی آموزشی تمرین شوند، فعالیت‌های دانش‌آموزان را هدایت کردند؛ مهارت‌هایی مثل: گفت‌وگوی مؤثر و سازنده، هم‌فکری و تعامل، حضور مؤثر در گروه، مشارکت فعال در فعالیت‌های گروهی، شناخت استعدادها و توانایی‌ها و علاقه‌های خود، شناخت دیگران، همدردی، همدلی، رعایت حقوق دیگران، درک لزوم مقررات اجتماعی، رعایت مقررات اجتماعی، شناخت ارزش‌های اجتماعی، رعایت ارزش‌های اجتماعی، توجه به محیط اطراف و

تغییرات آن، توجه به تاریخچه‌ی پدیده‌ها و رخدادها (حال، گذشته و آینده)، رسم خط زمان، خواندن نقشه و نماد و نمودار، برنامه‌ریزی و مدیریت زمان، توجه به محیط زیست، حفظ محیط زیست، جمع‌آوری مدارک و شواهد برای تجزیه و تحلیل و جمع‌بندی، توجه به زمان، تغییر و پیشرفت، توجه به فضا و مکان، توجه به منابع و فعالیت‌های اقتصادی، توجه به فرهنگ و هویت، توجه به اخلاق، ارزش‌ها و نگرش‌ها، و

## ۲. فعالیت‌های پیش‌بینی شده برای معلمان

در طول شش ماه گذشته تلاش شد برای رسیدن به اهداف آموزشی کتاب‌ها، با در نظر گرفتن نتایج مورد انتظار، فعالیت‌هایی برای معلمان تعریف شود.

نتایج مورد انتظار	فعالیت‌ها
با درک و دریافت مطالب درسی در قالب یک کل منسجم، انتقال مفاهیم به دانش‌آموزان با موفقیت بیشتری انجام شود.	بررسی مفاهیم آموزشی کتاب‌ها در قالب جدول‌ها و نمودارها
توانایی‌های معلم و دانش‌آموز در استفاده از روش‌های آموزش فعال و مشارکتی تقویت شود.	طراحی آموزش‌ها در قالب فعالیت‌های یاددهی-یادگیری
دانش‌آموزان به مطالب مطرح شده در این درس حساس و علاقه‌مند شوند.	طرح ارتباطات بین مفاهیم درسی با زندگی واقعی و بیان مصداق‌های آن به‌طور مستمر
مشارکت والدین علاقه‌مند جلب شود.	اطلاع‌رسانی دقیق و مستمر در مورد برنامه‌ها و اهداف آموزشی به والدین

برنامه‌ای که برای این دوره پیش‌بینی شده است، شامل بازدیدها و دوره‌ی درس‌هاست. در صورت نبود امکان بازدیدها، مراجعه به سایت‌های محل‌های مزبور پیش‌بینی شده است. دوره‌ی درس‌ها در هنگام بازدیدها یا مشاهده‌ی سایت‌های مربوطه نیز می‌تواند انجام شود.

مرور مقرراتی که لازم است در حین بازدید رعایت شود و مشاهده‌ی سایت مراکز مورد بازدید، قبل از رفتن به محل مورد نظر، همراه با توضیحات معلم، می‌تواند به دانش‌آموزان کمک کند از زمان حضور در محل استفاده‌ی بیشتری کنند. پس از بازگشت از بازدیدها، دانش‌آموزان می‌توانند درباره‌ی تجربه‌های خود از مشاهداتشان گفت‌وگو کنند.



در شکل‌گیری هویت و فرهنگ در ذهن دانش‌آموزان و تمرین مهارت‌های اجتماعی با مشارکت آن‌ها در انجام امور مربوط به جشن‌ها صحبت شد. با والدینی که مایل به همکاری بودند نیز جلسه‌ی دیگری برگزار شد. همچنین، درباره‌ی برنامه‌ی آموزشی فروردین و اردیبهشت توضیح داده شد. در مورد محل‌های مورد بازدید و همکاری والدین در اجرای بازدیدها صحبت شد.

در مورد توصیه‌نامه‌ی تعطیلات کاملاً توضیح داده شد و برای جلب توجه و ایجاد انگیزه برای همکاری دانش‌آموزان تلاش شد. همچنین، به دانش‌آموزان اعلام شد معلم هم این توصیه‌نامه را مدنظر خواهد داشت و مشاهدات و تجربه‌های خود را در اختیار کلاس خواهد گذاشت. در جلسه‌ی والدین که قبل از مراسم پایان سال برگزار شد، در مورد اهمیت برگزاری جشن‌ها و تأثیر آن

کنجکاو در مورد نظام اجتماعی. در یک طرف حیات مدرسه دوره‌های تحول تاریخ بشری به نمایش گذاشته شدند. دوره‌ها از زندگی انسان ابتدایی تا زمان حاضر در ایران، با فاصله‌های معین نام‌گذاری شدند و در طول یک هفته، دانش‌آموزان پایه‌های سوم تا ششم، مطلب، عکس و پوسته‌های مرتبط با دوره‌ها را روی دیوارها نصب کردند و اشیاء و کارهای دستی خود را در محل‌های مورد نظر قرار دادند.

### ۳. ارائه برنامه آموزشی ماه فروردین

#### پایه سوم / برنامه‌ی فروردین‌ماه

برنامه‌ی آموزشی این ماه برای چهار جلسه پیش‌بینی و طراحی شد.

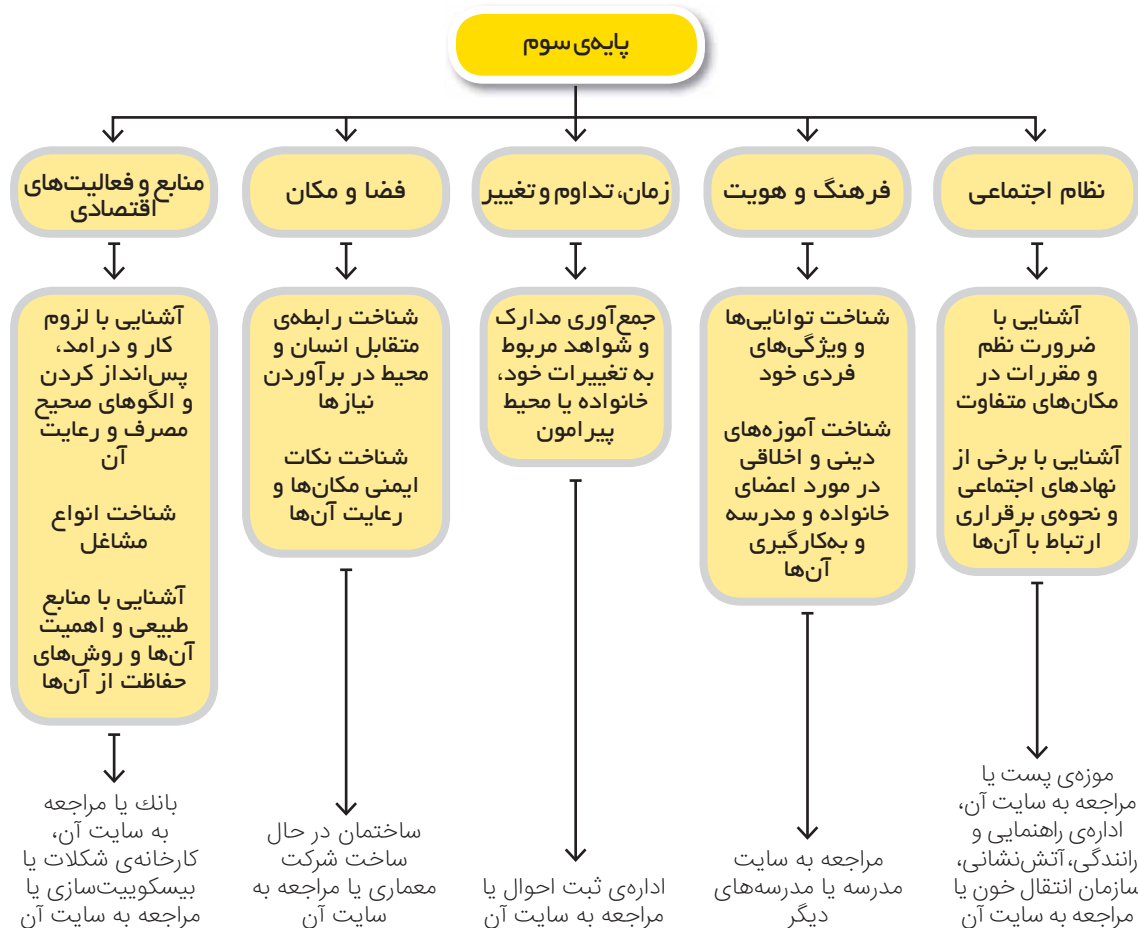
می‌خواهد درباره‌ی مواردی که به نظرش اسراف آمده‌اند، صحبت کند؟ چه کسی می‌خواهد درباره‌ی عیدی‌هایی که گرفته و کارهایی که با آن‌ها کرده است صحبت کند؟ چه کسی می‌خواهد درباره‌ی آنچه درباره‌ی مدرسه‌های دیگر شنیده است صحبت کند؟

**جلسه‌ی دوم:** ارائه‌ی مطالب و مستندات (عکس، نقشه، فیلم و کتاب) توسط دانش‌آموزان و ارائه‌ی سررسیدها و توضیح درباره‌ی آن‌ها توسط دانش‌آموزان داوطلب.

**جلسه‌ی سوم:** گفت‌وگو و دوره‌ی فصل اول کتاب همراه با ارزشیابی شفاهی با مخاطب قرار دادن دانش‌آموزانی که در بحث‌ها کمتر مشارکت می‌کنند.

**جلسه‌ی چهارم:** گفت‌وگو و دوره‌ی فصل دوم کتاب، همراه با ارزشیابی شفاهی و مخاطب قرار دادن دانش‌آموزانی که در بحث‌ها کمتر مشارکت دارند.

**جلسه‌ی اول:** گفت‌وگو درباره‌ی تعطیلات با سؤالات جهت‌دهنده‌ی معلم به سوی مفاهیم درسی. معلم هم طبق قولی که داده است، به اسناد دیده‌ها و شنیده‌ها، خواندن کتاب و دیدن فیلم در مورد هر سؤال، از تجربه‌های خود در طول تعطیلات صحبت و اطلاعات جذاب و جدیدی ارائه می‌کند. چه کسی می‌خواهد درباره‌ی آب و هوای محل‌هایی که تعطیلات را در آن گذرانده است صحبت کند؟ چه کسی می‌خواهد درباره‌ی منظم بودن خودش و رعایت مقررات و همکاری با دیگران در تعطیلات صحبت کند؟ چه کسی می‌خواهد درباره‌ی دوستان جدیدی که پیدا کرده است صحبت کند؟ چه کسی می‌خواهد درباره‌ی اقوام خود و تغییراتی که در آن‌ها دیده است صحبت کند؟ چه کسی می‌خواهد درباره‌ی انواع خانه‌هایی که دیده است صحبت کند؟ چه کسی می‌خواهد درباره‌ی شغل‌های جدیدی که با آن‌ها برخورد کرده است صحبت کند؟ چه کسی



۴. برنامه‌های بازدیدهای پیشنهادی و جایگزین

## پایه چهارم / برنامه‌ی فروردین‌ماه

برنامه‌ی آموزشی این ماه برای شش جلسه پیش‌بینی و طراحی شد.

آن‌ها توسط دانش‌آموزان داوطلب.

**جلسه‌ی سوم:** گفت‌وگو و دوره‌ی فصل اول کتاب، همراه با ارزشیابی شفاهی و با مخاطب قرار دادن دانش‌آموزانی که در بحث‌ها کمتر مشارکت دارند.

**جلسه‌ی چهارم:** گفت‌وگو و دوره‌ی فصل دوم کتاب، همراه با ارزشیابی شفاهی، با مخاطب قرار دادن دانش‌آموزانی که در بحث‌ها کمتر مشارکت دارند.

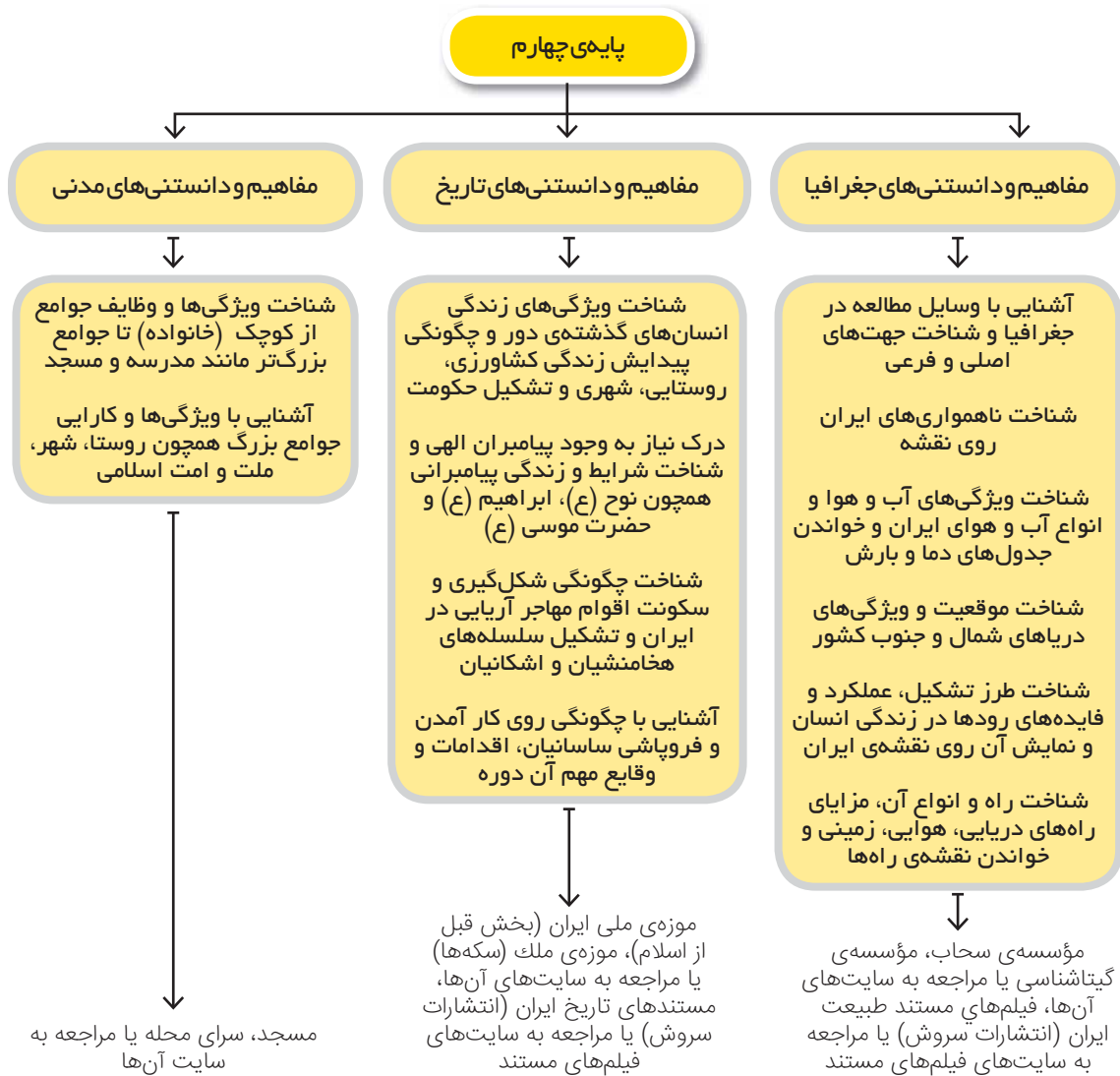
**جلسه‌ی پنجم:** ارزشیابی کتبی. استفاده از جدول تجزیه و تحلیل ارزشیابی، برای پیدا کردن سؤالاتی که دانش‌آموزان در پاسخ‌دهی به آن‌ها مشکل دارند.

**جلسه‌ی ششم:** بحث و گفت‌وگو درباره‌ی سؤالاتی که دانش‌آموزان در پاسخ‌دهی به آن‌ها مشکل داشتند.

**جلسه‌ی اول:** گفت‌وگو درباره‌ی تعطیلات، با جهت‌دهی معلم به سوی مفاهیم درسی. علاوه بر سؤالات پایه‌ی قبلی، معلم هم طبق قولی که داده است، به استناد دیده‌ها و شنیده‌ها، خواندن کتاب، دیدن فیلم و ... در مورد هر سؤال از تجربه‌های خود در طول تعطیلات صحبت و اطلاعات جذاب و جدیدی ارائه می‌کند. چه کسی در ارتباط با جهت‌های اصلی و فرعی جغرافیایی با موردی برخورد کرده است؟ چه کسی در ارتباط با رود، دریا، کوه، قله، جلگه، دشت و پدیده‌های طبیعی دیگر با نکته‌ی تازه‌ای برخورد کرده است؟ چه کسی در ارتباط با راه‌ها (زمینی، هوایی و دریایی) با مورد تازه‌ای برخورد کرده است؟ چه کسی در ارتباط با زندگی روستایی و زندگی شهری با موردی برخورد کرده است؟

**جلسه‌ی دوم:** ارائه‌ی مطالب و مستندات (عکس، نقشه، فیلم و کتاب) توسط دانش‌آموزان و ارائه‌ی سررسیدها و توضیح درباره‌ی





۴. برنامه‌های بازدیدهای پیشنهادی و جایگزین

## پایه پنجم / برنامه‌ی فروردین‌ماه

برنامه‌ی آموزشی این ماه برای شش جلسه پیش‌بینی و طراحی شد.

**جلسه اول:** گفت‌وگو درباره‌ی تعطیلات، باسؤالات جهت‌دهنده‌ی معلم به سوی مفاهیم درسی، علاوه بر سؤالات پایه‌های قبلی. معلم هم طبق قولی که داده است، به استناد دیده‌ها و شنیده‌ها، خواندن کتاب و دیدن فیلم در مورد هر سؤال، از تجربه‌های خود در طول تعطیلات صحبت و اطلاعات جذاب و جدیدی ارائه می‌کند. چه کسی در مورد وضعیت کشاورزی، دام‌پروری و منابع انرژی ایران مطلب تازه‌ای شنیده است و می‌خواهد برای کلاس بگوید؟ چه کسی در مورد صنایع مصرفی و صنایع مادر ایران مطلب تازه‌ای شنیده است و می‌خواهد برای کلاس بگوید؟ چه کسی در مورد کشورهای همسایه‌ی ایران مطلب تازه‌ای شنیده است و می‌خواهد برای کلاس بگوید؟ چه کسی در مورد قاره‌ها، اقیانوس‌ها، خط استوا، مدارها، نصف‌النهار، نیم کره، حرکت‌های کره‌ی زمین (چرخشی و انتقالی) مطلب تازه‌ای شنیده است و می‌خواهد برای کلاس بگوید؟

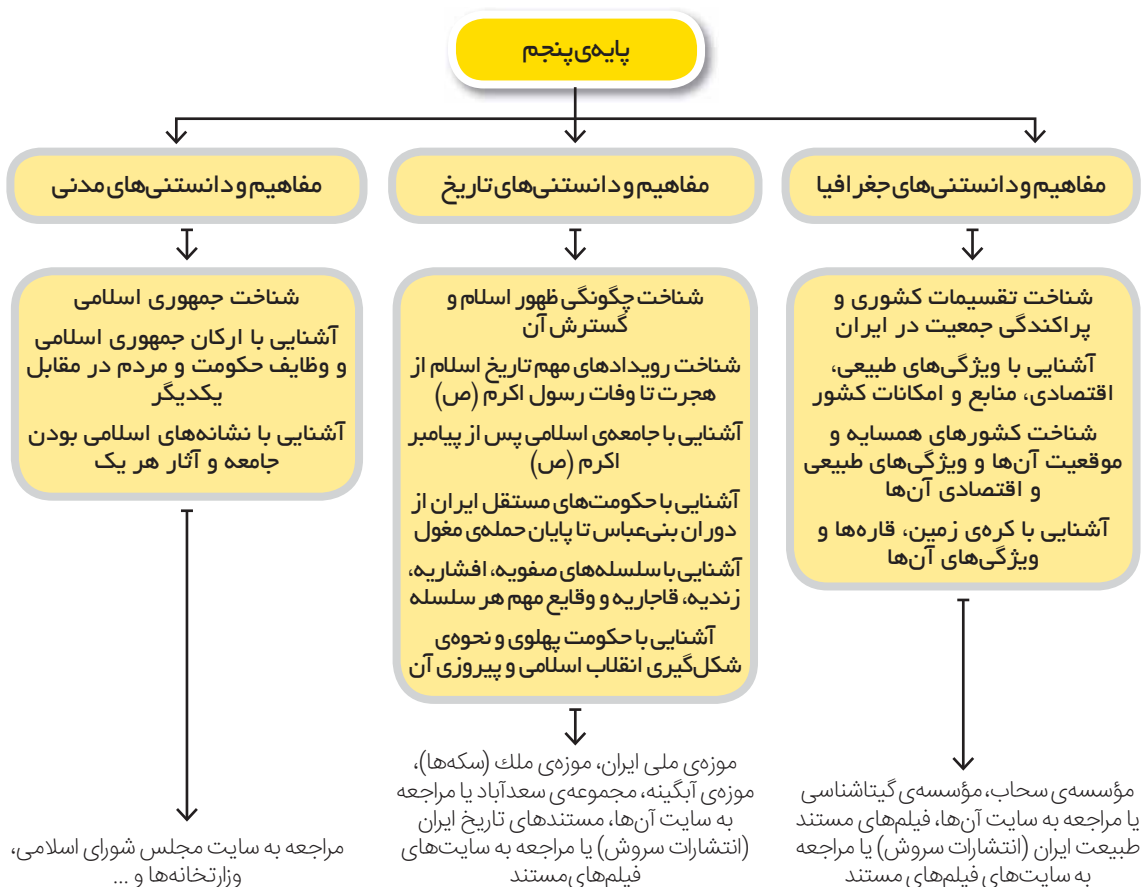
**جلسه دوم:** ارائه‌ی مطالب و مستندات (عکس، نقشه، فیلم و کتاب) توسط دانش‌آموزان و ارائه‌ی سررسیدها و توضیح درباره‌ی آن‌ها توسط دانش‌آموزان داوطلب.

**جلسه سوم:** گفت‌وگو و دوره‌ی فصل اول کتاب، همراه با ارزشیابی شفاهی، با مخاطب قرار دادن دانش‌آموزانی که در بحث‌ها کمتر مشارکت دارند.

**جلسه چهارم:** گفت‌وگو و دوره‌ی فصل دوم کتاب، همراه با ارزشیابی شفاهی، با مخاطب قرار دادن دانش‌آموزانی که در بحث‌ها کمتر مشارکت دارند.

**جلسه پنجم:** ارزشیابی کتبی. استفاده از جدول تجزیه و تحلیل ارزشیابی برای پیدا کردن سؤالاتی که دانش‌آموزان در پاسخ‌دهی به آن‌ها مشکل داشته‌اند.

**جلسه ششم:** بحث و گفت‌وگو درباره‌ی سؤالاتی که دانش‌آموزان در پاسخ‌دهی به آن‌ها مشکل داشته‌اند.





### پایه ششم



۴. برنامه‌های بازدیدهای پیشنهادی و جایگزین

#### پایه ششم / برنامه‌ی فروردین‌ماه

برنامه‌ی آموزشی این ماه برای شش جلسه پیش‌بینی و طراحی شد.

**جلسه اول:** گفت‌وگو درباره‌ی تعطیلات، با جهت‌دهی معلم به سوی مفاهیم درسی، علاوه بر سؤالات پایه‌های قبلی. معلم هم طبق قولی که داده است، به استناد دیده‌ها و شنیده‌ها، خواندن کتاب و دیدن فیلم در مورد هر سؤال، از تجربه‌های خود در طول تعطیلات صحبت و اطلاعات جذاب و جدیدی ارائه می‌کند. چه کسی می‌خواهد درباره‌ی برنامه‌ریزی روزانه و اوقات فراغت خود در روزهای تعطیل برای کلاس صحبت کند؟ چه کسی می‌خواهد درباره‌ی رابطه‌ی دوستی جدیدی که با توجه به ملاک‌های صحیح پیدا کرده است، برای کلاس صحبت کند؟ چه کسی به مناطق کشاورزی سفر کرده است و می‌خواهد در مورد عوامل طبیعی و انسانی مؤثر در کشاورزی و محصولات کشاورزی برای کلاس صحبت کند؟ چه کسی به مناطق ساحلی سفر کرده است و می‌خواهد درباره‌ی استفاده‌هایی که از دریا می‌شود، خطراتی که دریا و موجودات داخل آن را تهدید می‌کند و نحوه‌ی حفاظت از دریا، برای کلاس صحبت کند؟ چه کسی به مناطق مرزی سفر کرده است و می‌خواهد در مورد شرایط زندگی در آنجا و رابطه‌ی آن‌ها با کشورهای همسایه برای کلاس صحبت کند؟ چه

کسی می‌خواهد درباره‌ی مواد اولیه و نحوه‌ی تهیه‌ی لباس‌هایی که در تعطیلات دیده است برای کلاس صحبت کند؟

**جلسه دوم:** ارائه‌ی مطالب و مستندات (عکس، نقشه، فیلم و کتاب) توسط دانش‌آموزان و ارائه‌ی سرسیدها و توضیح درباره‌ی آن‌ها توسط دانش‌آموزان داوطلب.

**جلسه سوم:** گفت‌وگو و دوره‌ی فصل اول کتاب، همراه با ارزشیابی شفاهی، با مخاطب قرار دادن دانش‌آموزانی که در بحث‌ها کمتر مشارکت دارند.

**جلسه چهارم:** گفت‌وگو و دوره‌ی فصل دوم کتاب، همراه با ارزشیابی شفاهی، با مخاطب قرار دادن دانش‌آموزانی که در بحث‌ها کمتر مشارکت دارند.

**جلسه پنجم:** ارزشیابی کتبی. استفاده از جدول تجزیه و تحلیل ارزشیابی برای پیدا کردن سؤالاتی که دانش‌آموزان در پاسخ‌دهی به آن‌ها مشکل داشته‌اند.

**جلسه ششم:** بحث و گفت‌وگو درباره‌ی سؤالاتی که دانش‌آموزان در پاسخ‌دهی به آن‌ها مشکل داشته‌اند.



تصویر صفحه سایت موسسه جغرافیایی سبحاب

#### ۵. جدول مرور درس‌ها

پایه	فروردین		اردیبهشت	
	هفته‌ی سوم	هفته‌ی چهارم	هفته‌ی اول	هفته‌ی دوم
سوم	دوره‌ی فصل‌های ۱-۲	دوره‌ی فصل‌های ۳-۴	دوره‌ی فصل‌های ۵-۶	دوره‌ی فصل‌های ۷-۸
چهارم	دوره‌ی فصل‌های ۱-۲	دوره‌ی فصل‌های ۳-۴	دوره‌ی فصل‌های ۵-۶	دوره‌ی فصل‌های ۷-۸
پنجم	دوره‌ی فصل‌های ۱-۲	دوره‌ی فصل‌های ۳-۴	دوره‌ی فصل‌های ۵-۶	دوره‌ی فصل‌های ۷-۸
ششم	دوره‌ی فصل‌های ۱-۲-۳	دوره‌ی فصل‌های ۴-۵-۶	دوره‌ی فصل‌های ۷-۸-۹	دوره‌ی فصل‌های ۱۰-۱۱-۱۲